

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 30.10.2008
COM(2008) 688 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο

σχετικά με την έκθεση προόδου του προγράμματος «Σύμπραξη ευρωπαϊκών και αναπτυσσόμενων χωρών για τις κλινικές δοκιμές»

{SEC(2008)2723}

{SEC(2008)2724}

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο

σχετικά με την έκθεση προόδου του προγράμματος «Σύμπραξη ευρωπαϊκών και αναπτυσσόμενων χωρών για τις κλινικές δοκιμές»

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η ανακοίνωση της Επιτροπής του Σεπτεμβρίου του 2000 με τον τίτλο *Ταχεία δράση με στόχο μείζονες μεταδοτικές νόσους στο πλαίσιο της μείωσης της φτώχειας*¹ διαμόρφωσε για την περίοδο 2001-2006 μια ευρεία και συνεπή αντίδραση της Κοινότητας στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης την οποία δημιουργούν παγκοσμίως οι τρεις σοβαρές λοιμώδεις νόσοι που πλήττουν τους φτωχότερους πληθυσμούς της Γης, υποσκάπτοντας τη δημόσια υγεία σε παγκόσμιο επίπεδο: HIV/AIDS, ελονοσία και φυματίωση.

Στο ίδιο πνεύμα, οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας, που προέκυψαν από τη Διακήρυξη της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών² τον ίδιο μήνα (Σεπτέμβριος 2000), αποβλέπουν στη μείωση της έσχατης φτώχειας κατά 50%, στην ανάσχεση της εξάπλωσης του HIV/AIDS και στην εξασφάλιση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλους, με χρονικό ορίζοντα το 2015. Με τον στόχο αριθ. 6 επιδιώκεται η καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών με δύο ειδικούς στόχους: τον ειδικό στόχο αριθ. 7 να έχει παύσει μέχρι το 2015 η εξάπλωση του HIV/AIDS και να έχει αρχίσει η αναστροφή της και τον ειδικό στόχο αριθ. 8 να έχει παύσει μέχρι το 2015 και να έχει αρχίσει να αναστρέφεται η συχνότητα (επίπτωση) της ελονοσίας και άλλων σοβαρών ασθενειών (φυματίωση, που προκαλεί περίπου 2 εκατομ. θανάτους ετησίως, γεγονός που την καθιστά την τρίτη σημαντικότερη μεταξύ των συνδεόμενων με τη φτώχεια ασθενειών).

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τον τίτλο *Πρόγραμμα δράσης: Ταχεία δράση για τον ιό HIV/AIDS, την ελονοσία και τη φυματίωση στο πλαίσιο της μείωσης της φτώχειας*³, που εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2001 και επικαιροποιήθηκε το 2005⁴, καθορίζονται οι ειδικοί μηχανισμοί αντίδρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στην εν λόγω παγκόσμια κατάσταση έκτακτης ανάγκης, στους οποίους περιλαμβάνονται η ενίσχυση και η αυξημένη χρηματοδοτική στήριξη της έρευνας και ανάπτυξης, η δημιουργία δυναμικότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες και η παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη συγκεκριμένων παγκόσμιων δημόσιων αγαθών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η δημιουργία Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για τις κλινικές δοκιμές (αργότερα μετονομάστηκε σε «Σύμπραξη ευρωπαϊκών και αναπτυσσόμενων χωρών για τις κλινικές δοκιμές») με σκοπό την άρση σημαντικών επιστημονικών, τεχνολογικών και λειτουργικών εμποδίων στα οποία προσκρούει η ανάπτυξη προϊόντων στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η σύμπραξη ευρωπαϊκών και αναπτυσσόμενων χωρών για τις κλινικές δοκιμές (εφεξής «το πρόγραμμα EDCTP») συνεστήθη τον Σεπτέμβριο του 2003 με απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου^{5 6} και έχει ως στόχο την ταχύτερη ανάπτυξη νέων κλινικών

¹ COM(2000) 585 της 20.9.2000

² Ψήφισμα 55/2 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (8 Σεπτεμβρίου 2000)

³ COM(2001) 96 τελικό

⁴ COM(2005) 179 τελικό

⁵ Απόφαση αριθ. 1209/2003/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Ιουνίου 2003 σχετικά με τη συμμετοχή της Κοινότητας σε πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης με σκοπό την ανάπτυξη νέων κλινικών παρεμβάσεων για την καταπολέμηση των ασθενειών HIV/AIDS, ελονοσίας και φυματίωσης, στο πλαίσιο μακροπρόθεσμης σύμπραξης μεταξύ της Ευρώπης και των αναπτυσσόμενων χωρών, το οποίο αναλαμβάνουν πλείονα κράτη μέλη (ΕΕ L 169 της 8.7.2003)

παρεμβάσεων για την καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης στις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως της Υποσαχάριας Αφρικής, και τη γενικότερη βελτίωση της ποιότητας της έρευνας ως προς τις ασθένειες αυτές. Το πρόγραμμα EDCTP, που υπήρξε η πρώτη στα χρονικά περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 169 της Συνθήκης⁷, αποβλέπει στον συντονισμό και την από κοινού ανάληψη δραστηριοτήτων από τα κράτη μέλη σε σύμπραξη με αναπτυσσόμενες χώρες.

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η παρούσα ανακοίνωση απορρέει από τη σύσταση που διατυπώθηκε στην έκθεση ανεξάρτητης εξωτερικής ανασκόπησης⁸ – γνωστή και ως «έκθεση Van Velzen» – να ενημερώσει η Επιτροπή το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά το πρόγραμμα EDCTP, πριν από την (απαιτούμενη από την αρχική απόφαση για το EDCTP) αξιολόγηση του 2008 που πρέπει να διενεργηθεί στο τέλος της πρώτης πενταετίας εφαρμογής του προγράμματος.

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΚΛΗΣΗΣ

Οι τρεις κυριότερες νόσοι που συνδέονται με τη φτώχεια – HIV/AIDS, ελονοσία και φυματίωση – προκαλούν περίπου 6 εκατομ. θανάτους ετησίως, ως επί το πλείστον στην Υποσαχάρια Αφρική. Η έλλειψη κατάλληλων προληπτικών και θεραπευτικών μέσων οδηγεί σε αύξηση του επιπολασμού με την πάροδο των ετών.

Επιπλέον, οι πιο ευπαθείς πληθυσμοί δεν είναι ικανοί να αντισταθούν στις εν λόγω τρεις λοιμώδεις νόσους. Η σχετική έρευνα δυσχεραίνεται ιδιαίτερα από την έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού και υποδομής, ιδίως στην Υποσαχάρια Αφρική. Χωρίς αυτή τη δυναμικότητα, οι ερευνητές αδυνατούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην καταπολέμηση των συγκεκριμένων νόσων και να υποστηρίξουν τον τοπικό πληθυσμό.

Ενώ πολλές ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν κατάλληλα ερευνητικά προγράμματα για την Υποσαχάρια Αφρική με αντικείμενο τις τρεις νόσους, ενεργούν μέσω συνεργασιών Βορρά-Νότου, χωρίς τον σωστό συντονισμό με άλλους ευρωπαίους εταίρους. Αυτός ο κατακερματισμός παρακωλύει τη διαμόρφωση κατάλληλης προσέγγισης για την παροχή βοήθειας στους ερευνητές και τους πληθυσμούς της Αφρικής ώστε να καταπολεμήσουν τις εν λόγω ασθένειες.

Τέλος, οι ευρωπαϊκές ερευνητικές δραστηριότητες στην Υποσαχάρια Αφρική διεξάγονται χωρίς σαφή συνεργία με τα προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας και συνεργασίας, μέσω των οποίων επενδύονται σημαντικά κεφάλαια σε δυναμικότητα δημόσιας υγείας.

⁶ Τα ιδρυτικά μέλη του EDCTP είναι: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Νορβηγία. Το 2005 προσχώρησε η Ελβετία.

⁷ Το άρθρο 169 ορίζει τα εξής: «Κατά την εφαρμογή του πολυετούς προγράμματος-πλαισίου, η Κοινότητα, σε συμφωνία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, μπορεί να προβλέπει συμμετοχή σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης που αναλαμβάνονται από περισσότερα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις υποδομές που δημιουργούνται για την εκτέλεση αυτών των προγραμμάτων.»

⁸ Independent External Review Report: European and Developing Countries Clinical Trials Partnership (Ιούλιος 2007), καλούμενη επίσης «έκθεση Van Velzen» από το όνομα του προέδρου της ομάδας εμπειρογνομόνων· βλ. http://ec.europa.eu/research/health/poverty-diseases/doc/final_ier_report_12july2007_en.pdf

ΣΤΟΧΟΙ

Το πρόγραμμα EDCTP θεσπίστηκε για να αντιμετωπιστούν οι ανωτέρω προκλήσεις, με απώτερο σκοπό να μειωθεί με τη συμβολή του η φτώχεια στην Αφρική. Η παρέμβαση της ΕΕ έχει τους εξής στρατηγικούς στόχους:

(1) Ανάπτυξη νέων παρεμβάσεων και προϊόντων κατά των συνδεδεμένων με τη φτώχεια ασθενειών. Για την καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης χρειάζονται τόσο προφυλακτικά μέσα (εμβόλια και μικροβιοκτόνα) όσο και θεραπευτικά (φάρμακα), ώστε να αποτρέπεται η μόλυνση και να ελέγχεται η εξέλιξη της νόσου.

(2) Δημιουργία βιώσιμης δυναμικότητας δημόσιας υγείας και έρευνας στην Αφρική, ώστε οι τοπικοί πληθυσμοί να μπορούν να ελέγχουν καλύτερα την πανδημία. Ο συντονισμός της πολιτικής για αναπτυξιακή βοήθεια και της ερευνητικής πολιτικής πρέπει να αποβλέπει στην καλύτερη εφαρμογή των χωριστών αυτών πολιτικών ως μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την καταπολέμηση των τριών νόσων.

(3) Συντονισμός των ερευνητικών πολιτικών των κρατών μελών. Οι ερευνητικές δραστηριότητες ορισμένων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αφρική, αν και αξιόλογες, θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τη βελτίωση της συνεργασίας και του συντονισμού. Ο συντονισμός των ευρωπαϊκών εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων και πολιτικών που έχουν ως αντικείμενο τις συνδεδεμένες με τη φτώχεια ασθένειες στην Αφρική, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του άρθρου 169 της Συνθήκης, θα ενισχύσει τον αντίκτυπο των ευρωπαϊκών παρεμβάσεων για την καταπολέμησή τους.

Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ EDCTP 2003–2006

Η σύμπραξη ευρωπαϊκών και αναπτυσσόμενων χωρών για τις κλινικές δοκιμές συνεστήθη ως ανεξάρτητος οργανισμός με τη νομική μορφή Ευρωπαϊκού Ομίλου Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ) και έδρα τη Χάγη των Κάτω Χωρών.

Το πρόγραμμα EDCTP χρηματοδοτείται με 200 εκατομ. ευρώ από το 6^ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο έρευνας και ανάπτυξης (2002-2006)⁹ (ΠΠ6). Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη συγχρηματοδοτούν το πρόγραμμα με πρόσθετο ποσό 200 εκατομ. ευρώ. Επιπλέον, η αρχική απόφαση για το EDCTP παρέχει τη δυνατότητα προσέλκυσης κεφαλαίων από τον ιδιωτικό τομέα και κινητοποίησης 200 εκατομ. ευρώ ακόμη από άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, στους οποίους συγκαταλέγονται η βιομηχανία, ιδρύματα, συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και ανάλογοι οργανισμοί.

Το EDCTP συνιστά μοναδική πρωτοβουλία από πολλές απόψεις. Πρώτον, υπήρξε η πρώτη περίπτωση χρήσης του άρθρου 169, βάσει του οποίου τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνούν να συντονίσουν τα οικεία ερευνητικά προγράμματα. Δεύτερον, αφορά νόσους που συνδέονται με τη φτώχεια στην Υποσαχάρια Αφρική, όπου η έλλειψη τοπικής δυναμικότητας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του προβλήματος. Και τρίτον, περιλαμβάνει συγχρηματοδότηση από τα κράτη μέλη η οποία προέρχεται τόσο από φορείς αναπτυξιακής βοήθειας όσο και από ιδρύματα ερευνών, ακριβώς για να καλύψει τις πτυχές δημιουργίας δυναμικότητας και δημόσιας υγείας που έχει η συγκεκριμένη έρευνα.

⁹ Απόφαση αριθ. 1513/2002/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2002

Λόγω του μοναδικού αυτού συνδυασμού προκλήσεων, η πρώτη περίοδος εφαρμογής του προγράμματος EDCTP ήταν πολύ δύσκολη. Την πρώτη τριετία οι επιδόσεις ήταν κατώτερες του αναμενομένου, η απορρόφηση του προϋπολογισμού ασυνήθιστα χαμηλή, ενώ ακυρώθηκαν προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, σε έκθεση του 2004 (PF-1828 (6046)), διαπίστωσε ορισμένες ελλείψεις. Επιπλέον, την περίοδο 2003-2006, διαχειρίστηκαν το EDCTP τέσσερις διαφορετικοί εκτελεστικοί διευθυντές (οι δύο ως εκτελούντες χρέη).

Τον Δεκέμβριο του 2006, για να αναλύσει πλήρως το πρόγραμμα, η Επιτροπή ζήτησε ανασκόπηση του EDCTP από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η έκθεση Van Velzen⁸ που παραδόθηκε τον Ιούλιο του 2007.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ VAN VELZEN (ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ EDCTP ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2008)

Στην έκθεση ανασκόπησης από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, που υποβλήθηκε τον Ιούλιο του 2007, διατυπώνονται συστάσεις προς: (1) τη Γραμματεία του EDCTP, (2) τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, (3) την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τις μελλοντικές δραστηριότητες στο πλαίσιο του EDCTP και (4) την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με νέες πρωτοβουλίες βάσει του άρθρου 169. Το πλήρες κείμενο των συστάσεων επισυνάπτεται στην έκθεση προόδου ως παράρτημα 1.

1. Συστάσεις προς το EDCTP

Από τις αρχές του 2007 και κατόπιν των συστάσεων της έκθεσης Van Velzen, το EDCTP επανακαθόρισε την επιστημονική του στρατηγική (σύσταση 1.1) μέσω συσκέψεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς που είχαν ως θέματα τα φάρμακα, μικροβιοκτόνα και εμβόλια κατά του HIV/AIDS, τα ανθελονοσιακά φάρμακα και εμβόλια και την προσβολή από ελονοσία στη διάρκεια της εγκυμοσύνης, τα αντιφυματικά φάρμακα και εμβόλια και τα αφρικανικά δίκτυα αριστείας.

Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη συνέστησαν εκτελεστική Διευθύνουσα Επιτροπή (σύσταση 1.2), στην οποία εκπροσωπούνται ο πρόεδρος και οι συμπρόεδροι της Γενικής Συνέλευσης καθώς και ο εκτελεστικός διευθυντής του EDCTP. Η Διευθύνουσα Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης αποφασίζει εξ ονόματος της Γενικής Συνέλευσης σχετικά με τρέχοντα ζητήματα, όπως είναι η έγκριση έργων προς χρηματοδότηση.

Επιπλέον, το EDCTP εγκαίνιασε συνεργασία με συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, όπως οι Medicines for Malaria Venture (επιχείρηση για τα ανθελονοσιακά φάρμακα) και Global TB Alliance (παγκόσμια συμμαχία κατά της φυματίωσης), που συμμετέχουν ολοένα περισσότερο στα χρηματοδοτούμενα έργα (σύσταση 1.3).

Οι διάφορες συσκέψεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς είχαν επίσης ως άμεσο αποτέλεσμα να δημοσιεύσει το EDCTP νέες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων (σύσταση 1.4). Το 2007 δημοσιεύθηκαν 11 προσκλήσεις συνολικού ύψους περίπου 180 εκατομ. ευρώ (χρηματοδότηση με 90 εκατομ. από την Επιτροπή και συγχρηματοδότηση με 90 εκατομ. από τις χώρες που συμμετέχουν στο EDCTP).

Τέλος, απλουστεύθηκε και η διαδικασία συγχρηματοδότησης (σύσταση 1.5), ώστε να μπορεί να αυξηθεί η συμμετοχή αφρικανών ερευνητών ως κύριων ερευνητών στα χρηματοδοτούμενα από το EDCTP έργα. Ωστόσο, η δημιουργία πραγματικού κοινού ταμείου εθνικών κονδυλίων

αποτελεί μακροπρόθεσμο στόχο που μόλις αρχίζει να υλοποιείται στο πλαίσιο του EDCTP και άλλων πρωτοβουλιών κοινού προγραμματισμού που υπάγονται στο 6^ο πρόγραμμα-πλαίσιο (ΠΠ6).

2. Συστάσεις προς τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στο EDCTP

Μετά από αίτημα της Επιτροπής¹⁰, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στο EDCTP ανανέωσαν τη δέσμευσή τους στο πρόγραμμα (σύσταση 2.1), τόσο την πολιτική, δηλώνοντας ότι εξακολουθούν να το υποστηρίζουν, όσο και – σε ορισμένες περιπτώσεις – την οικονομική, με συγκεκριμένες χρηματοδοτικές συνεισφορές. Έχει συσταθεί κοινό ταμείο χρηματοδότησης στο οποίο συγκεντρώνονται τα κονδύλια εθνικών φορέων αναπτυξιακής βοήθειας από ορισμένα κράτη μέλη. Η δημιουργία αντίστοιχου κοινού ταμείου για τη χρηματοδότηση της έρευνας αποδείχθηκε πιο δύσκολο εγχείρημα, δεδομένου ότι πολλές χώρες διατείνονται ότι δεν μπορούν να χρηματοδοτούν αλλοδαπούς ερευνητές.

Με την εκπροσώπηση των προέδρων όλων των επιτροπών του EDCTP στη Γενική Συνέλευση ενισχύθηκε η συμμετοχή των Αφρικανών (σύσταση 2.2). Επιπλέον, στη Συντονιστική Επιτροπή των Αναπτυσσόμενων Χωρών μετέχουν νέοι περιφερειακοί αντιπρόσωποι από την Αφρική. Από την άλλη πλευρά, δεδομένου ότι όλα τα κράτη μέλη παρέχουν – έστω και μικρού ύψους – χρηματοδότηση, ο περιορισμός της εξουσίας λήψης αποφάσεων στα «κράτη μέλη που συνεισφέρουν χρηματοδοτικούς πόρους», όπως συνιστά η έκθεση, δεν έχει νόημα.

Η σύσταση 2.3, σύμφωνα με την οποία οι αντιπρόσωποι των αφρικανικών χωρών πρέπει να έχουν εξουσία λήψης αποφάσεων, δεν μπορεί να εφαρμοστεί νομίμως, δεδομένου ότι ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού – η νομική δομή του EDCTP – δεν επιτρέπει την εξουσιοδοτημένη εκπροσώπηση. Όπως προαναφέρθηκε, όμως, ενισχύθηκε σημαντικά η συμβουλευτική συμμετοχή των Αφρικανών στη Γενική Συνέλευση, με αποτέλεσμα να μετέχουν οι αντιπρόσωποι των αφρικανικών χωρών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Τα κράτη μέλη αποδέχονται ολοένα περισσότερο την ενιαία κεντρική επιστημονική και δεοντολογική αξιολόγηση από το EDCTP (σύσταση 2.4), για την οποία χρησιμοποιείται ομάδα από τους καλύτερους εμπειρογνώμονες.

Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν πράγματι τις αρχές του άρθρου 169 με ολοένα μεγαλύτερη σταθερότητα (σύσταση 2.5), τόσο ως προς την ενοποίηση των εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων, όσο και ως προς τις ετήσιες χρηματοδοτικές συνεισφορές στο EDCTP και υποβάλλουν ετησίως έκθεση στο πρόγραμμα, το οποίο με τη σειρά του υποβάλλει στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με τις αναλήψεις υποχρεώσεων από τα κράτη μέλη.

3. Συστάσεις προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τις μελλοντικές δραστηριότητες στο πλαίσιο του EDCTP

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι να εφαρμοστεί η πρώτη από τις συστάσεις της ομάδας (αριθ. 3.1), δηλ. να εκθέσει η Επιτροπή στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά το πρόγραμμα, πριν από την αξιολόγηση του 2008.

¹⁰ Επιστολές που απέστειλε, το φθινόπωρο του 2007, ο Επίτροπος Potočnik σε 16 αρμόδιους για την έρευνα υπουργούς χωρών οι οποίες συμμετέχουν στο EDCTP.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής ξεκίνησαν διάλογο για το EDCTP (σύσταση 3.2) και συμφώνησαν να συμμετέχουν ενεργά στο Συμβούλιο Σύμπραξης και στη Γενική Συνέλευση του προγράμματος. Η Επιτροπή συμπληρώνει την προσπάθεια αυτή αξιοποιώντας την υφιστάμενη «Διυπηρεσιακή επιτροπή για τις μεταδοτικές νόσους με σκοπό τη μείωση της φτώχειας» προκειμένου να ενισχύσει τον διάλογο σε όλα τα επίπεδα. Η ομάδα αυτή παρακολουθεί την πολιτική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης μέσω εξωτερικής δράσης, ενώ το EDCTP επιτυγχάνει συνεργίες μεταξύ της δημιουργίας ερευνητικής δυναμικότητας και της κατάρτισης των εργαζομένων στον κλάδο της υγείας.

Η νέα στρατηγική για την έρευνα στον τομέα της υγείας, που εγκρίθηκε βάσει του 7^{ου} προγράμματος-πλαισίου 2007-2013 (ΠΠ7), επικεντρώνεται στη διακρατική υγειονομική έρευνα με αντικείμενο τις τρεις νόσους (σύσταση 3.3). Μολονότι το ειδικό πρόγραμμα του ΠΠ7 αναφέρεται σε πιθανή περαιτέρω στήριξη του EDCTP, υπό τον όρο ότι θα σημειωθούν ορισμένα επιτεύγματα, ενδέχεται να χρειαστεί να αναδιατυπωθεί η εν λόγω στρατηγική, ανάλογα με την τελική αξιολόγηση του EDCTP και τις μελέτες εκτίμησης επιπτώσεων που έχουν προγραμματιστεί για το 2009, πριν υποβληθεί πρόταση απόφασης για την ανανέωση του EDCTP.

Το 2007 ο Ύπατος Εκπρόσωπος του EDCTP ξεκίνησε διαβουλεύσεις και ανταλλαγές απόψεων σχετικά με το μέλλον του προγράμματος με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων των αφρικανικών χωρών). Η Επιτροπή καταβάλλει αδιάλειπτες προσπάθειες για να ενισχύσει τη συμμετοχή του EDCTP σε σχετικά διεθνή φόρουμ, όπως το Παγκόσμιο Υπουργικό Φόρουμ για την Έρευνα στον τομέα της Υγείας, που θα συνέλθει στο Μπαμακό του Μάλι από 17 έως 19 Νοεμβρίου 2008. Η συμμετοχή των αφρικανών εταίρων στο Συμβούλιο Σύμπραξης του EDCTP συνετέλεσε στην εγγραφή των τριών νόσων στο θεματολόγιο της υγειονομικής έρευνας σε εθνικό επίπεδο. Παρά τη δημιουργία δυναμικότητας σε ανθρώπινους πόρους και εργαστήρια (συστάσεις 3.4 και 3.5), χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα.

Η σύσταση 3.6 να υποβληθεί πρόταση νέας απόφασης για τη συνέχιση του προγράμματος EDCTP θα εξεταστεί σε εύθετο χρόνο.

4. Συστάσεις προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με νέες πρωτοβουλίες βάσει του άρθρου 169

Οι νέες πρωτοβουλίες βάσει του άρθρου 169 που προπαρασκευάζονται ή έχουν ήδη υποβληθεί στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (AAL¹¹, BONUS-Art 169¹², EMRP¹³, EUROSTARS¹⁴) ακολουθούν πιστά τις συστάσεις της έκθεσης Van Velzen και περιλαμβάνουν μια ειδική σειρά προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται (σύσταση 4.1) προκειμένου να μπορεί ένα κράτος μέλος να συμμετάσχει σε νέα πρωτοβουλία βάσει του άρθρου 169.

¹¹ Κοινό ερευνητικό πρόγραμμα με αντικείμενο την υποβοηθούμενη από το περιβάλλον αυτόνομη διαβίωση

¹² Κοινό ερευνητικό πρόγραμμα με αντικείμενο τη Βαλτική Θάλασσα

¹³ Ευρωπαϊκό Ερευνητικό Πρόγραμμα Μετρολογίας

¹⁴ Κοινό ερευνητικό πρόγραμμα με αντικείμενο τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που διεξάγουν έρευνα

Η απαίτηση να προϋπάρχουν εθνικά ερευνητικά προγράμματα και να δεσμεύονται πλήρως τα κράτη μέλη ως προς τη χρηματοδότηση (σύσταση 4.2) συγκαταλέγεται στις βασικές προϋποθέσεις που όρισε η Επιτροπή για τις νέες πρωτοβουλίες βάσει του άρθρου 169.

Για τα νέα προγράμματα που βασίζονται στο άρθρο 169 απαιτούνται επίσης κοινό πρόγραμμα εργασιών, ισχυρή δομή διακυβέρνησης, καθορισμένες εθνικές χρηματοδοτικές συνεισφορές, σαφή κριτήρια και διαδικασίες αξιολόγησης, σαφή παραδοτέα, καθώς και λύσεις για το ζήτημα της ευθύνης (σύσταση 4.3).

Τον Ιούλιο του 2007, μετά τις θετικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στα τέλη του 2006 και αρχές του 2007 και ακολουθώντας τις συστάσεις της έκθεσης Van Velzen, η Επιτροπή παρέτεινε κατά δύο έτη, δηλ. μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2010, την ισχύ της αρχικής πενταετούς σύμβασης για το EDCTP, χωρίς πρόσθετη χρηματοδότηση. Η επικείμενη αξιολόγηση του EDCTP θα καλύψει την πρώτη πενταετία εφαρμογής του προγράμματος – από τον Σεπτέμβριο του 2003 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2008 – όπως επιβάλλει το άρθρο 8 της σχετικής με το EDCTP απόφασης.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ EDCTP

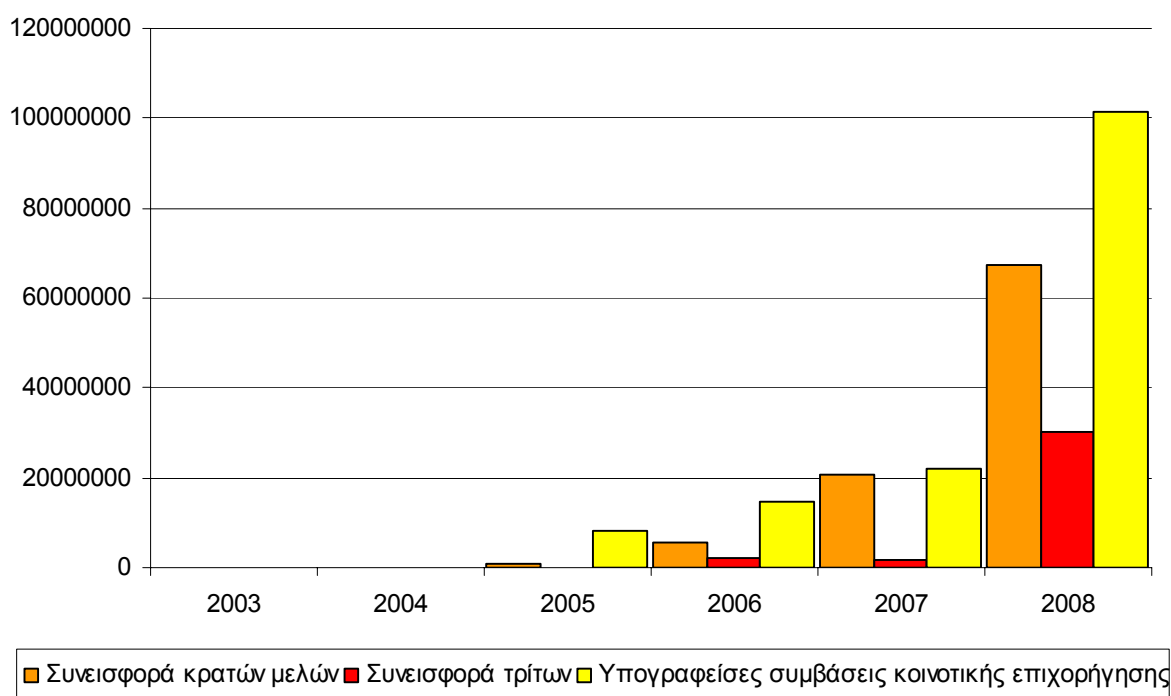
Από την έναρξη της εφαρμογής του μέχρι σήμερα, το πρόγραμμα EDCTP έχει χρηματοδοτήσει περίπου 145 έργα (μεταξύ των οποίων 32 κλινικές δοκιμές) σε 122 ιδρύματα 26 διαφορετικών αφρικανικών χωρών. Επιπλέον, χρηματοδότησε 55 μετεκπαιδευτικές υποτροφίες και 16 υποτροφίες πεπειραμένου ερευνητή, παρέχοντας τη δυνατότητα σε αφρικανούς επιστήμονες να επιστρέψουν στη χώρα τους για να διεξαγάγουν έρευνα με αντικείμενο τις συνδεδεμένες με τη φτώχεια ασθένειες.

Μεταξύ 2003 και Δεκεμβρίου του 2007, το EDCTP κάλυψε επιχορηγήσεις ύψους 76,2 εκατομ. ευρώ (συνολική χρηματοδότηση υπογεγραμμένων συμβάσεων, που περιλαμβάνει χρηματοδότηση από την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τρίτους), ενώ δικαιούχοι του 63% του ποσού αυτού ήταν αφρικανοί ερευνητές. Επιπλέον, τον Μάιο του 2008, εν μέρει μετά τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων που δημοσιεύθηκαν το 2007, η Γενική Συνέλευση του EDCTP ενέκρινε τη χρηματοδότηση 10 νέων έργων με αντικείμενο τη θεραπευτική αγωγή της ελονοσίας, το ανθελονοσιακό εμβόλιο, την προσβολή από ελονοσία στη διάρκεια της εγκυμοσύνης και το αντιφυματικό εμβόλιο, 8 νέων έργων δημιουργίας δυναμικότητας για τις αφρικανικές επιτροπές δεοντολογίας, 3 περιφερειακών δικτύων αριστείας (Ανατολική, Κεντρική και Δυτική Αφρική) για τις τρεις νόσους αδιακρίτως και 6 υποτροφιών πεπειραμένου ερευνητή, με συνολικό ποσό περίπου 87 εκατομ. ευρώ, το 50% του οποίου συνίσταται σε συγχρηματοδότηση από κράτη μέλη και τρίτους. Το 2008 αναμένεται να αναληφθούν υποχρεώσεις χρηματοδότησης έργων από το EDCTP με κοινοτικούς χρηματοδοτικούς πόρους ύψους άνω των 100 εκατομ. ευρώ, όπως εμφανίζεται στο σχήμα 1 κατωτέρω.

Η συγχρηματοδότηση από τα κράτη μέλη αυξήθηκε από λιγότερο του 1 εκατομ. ευρώ το 2005 σε 6 εκατομ. ευρώ το 2006, φθάνοντας τα 21 εκατομ. το 2007. Από τα στοιχεία που αφορούν την περίοδο Ιανουαρίου-Απριλίου 2008 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει υποχρεώσεις ή δεσμεύσει 67 εκατομ. ευρώ. Παρά την εντυπωσιακή άνοδο που σημείωσε το 2007 η συγχρηματοδότηση από τα συμμετέχοντα στο EDCTP κράτη μέλη και το γεγονός ότι αυξάνονται οι δεσμεύσεις για την περίοδο 2008-2010, το επίπεδο συγχρηματοδότησης που έχει επιτευχθεί ως τώρα φθάνει μόλις τα 96 εκατομ. ευρώ επί συνόλου 200 εκατομ. ευρώ που οφείλουν να διαθέσουν τα κράτη μέλη έως το τέλος του 2010 (σχήμα 1). Αυτό σημαίνει ότι, τα επόμενα δυόμισι έτη, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη πρέπει

να συνεισφέρουν επιπλέον 104 εκατομ. ευρώ. Επιπλέον, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των συνεισφορών των κρατών μελών προορίζεται για τους υπηκόους τους που συμμετέχουν σε έργα χρηματοδοτούμενα από το EDCTP, η συγχρηματοδότηση αφρικανών ερευνητών εξακολουθεί να αποτελεί ανεπίλυτο σημαντικό πρόβλημα.

Από τη σύστασή του, το EDCTP συνεργάζεται με μεγάλους διεθνείς ενδιαφερόμενους φορείς, ιδρύματα και βιομηχανίες, προσελκύοντας έτσι περισσότερους χρηματοδοτικούς πόρους. Αξίζουν ιδιαίτερη μνεία το Ίδρυμα Μπιλ και Μελίντα Γκέιτς, το οποίο δημοσίευσε από κοινού με το EDCTP πρόσκληση υποβολής προτάσεων για εμβόλια κατά του HIV τον Δεκέμβριο του 2006, και το εκπαιδευτικό ίδρυμα London School of Tropical Medicine, το οποίο έχει οργανώσει από κοινού με το EDCTP μεταπτυχιακό πρόγραμμα Masters για τις κλινικές δοκιμές. Το EDCTP συνεργάζεται επίσης στενά με συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, όπως με την Malaria Medicine Venture σε κλινικές δοκιμές για τη θεραπευτική αγωγή της ελονοσίας και με την Global TB Alliance και τη βιομηχανία σε κλινικές δοκιμές για τη θεραπευτική αγωγή της φυματίωσης. Παρόλο που οι συνεργασίες αυτές άρχισαν να αποδίδουν καρπούς το 2008, όπως φαίνεται στο σχήμα 1 (βλ. χρηματοδότηση από τρίτους), πρέπει να ενταθούν ακόμη περισσότερο και το ιδεώδες θα είναι να φθάσουν το ποσό των 200 εκατομ. ευρώ που καθορίστηκε κατά τη σύσταση του προγράμματος EDCTP.

Συνεισφορά κρατών μελών: ετήσια συνεισφορά των κρατών μελών σε έργα για τα οποία έχουν υπογραφεί συμβάσεις. Τα στοιχεία για το 2008 περιλαμβάνουν την ανάληψη υποχρεώσεων συνεισφοράς σε έργα για τα οποία είχαν υπογραφεί συμβάσεις ή τα οποία είχαν εγκριθεί μέχρι τον Μάιο του 2008.

Συνεισφορά τρίτων: ετήσιες συνεισφορές τρίτων σε έργα του EDCTP για τα οποία έχουν υπογραφεί συμβάσεις, εφόσον είναι γνωστές. Τα στοιχεία για το 2008 περιλαμβάνουν την ανάληψη υποχρεώσεων συνεισφοράς σε έργα για τα οποία είχαν υπογραφεί συμβάσεις ή τα οποία είχαν εγκριθεί μέχρι τον Μάιο του 2008.

Υπογραφείσες συμβάσεις κοινοτικής επιχορήγησης: αξία των συμβάσεων επιχορήγησης που έχουν υπογραφεί. Τα στοιχεία για το 2008 περιλαμβάνουν την αξία των συμβάσεων επιχορήγησης που υπεγράφησαν το πρώτο τρίμηνο, την αξία εκείνων που έχουν εγκριθεί και την κατ' εκτίμηση αξία των μελλοντικών συμβάσεων για ολόκληρο το έτος 2008.

Σχήμα 1. Επισκόπηση των αναλήψεων υποχρεώσεων χρηματοδότησης για έργα του EDCTP από τα κράτη μέλη, από τρίτους και συνολικά από την Κοινότητα

Όπως αποδείχθηκε, το μεγαλύτερο πρόβλημα του τρέχοντος προγράμματος EDCTP όσον αφορά τη χρηματοδότηση είναι η αδυναμία ορισμένων χωρών να συνεισφέρουν σε ένα κοινό ταμείο. Πράγματι, πολλές συμμετέχουσες χώρες δέχονται να χρηματοδοτούν μόνο τους οικείους ερευνητές, ενώ άλλες χρηματοδοτούν και Αφρικανούς, ορισμένες μάλιστα ενδέχεται να συγχρηματοδοτήσουν άλλους ευρωπαίους ερευνητές. Μια από τις βασικές συστάσεις της έκθεσης Van Velzen, συγκεκριμένα η σύσταση κοινού ταμείου χρηματοδότησης, φαίνεται δύσκολο να υλοποιηθεί, αν ληφθεί υπόψη μόνο η χρηματοδότηση της έρευνας από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, δεδομένου ότι στην πλειονότητά τους δεν επιτρέπουν να διατίθενται οι συνεισφορές για εξωτερικούς επιστήμονες. Τους τελευταίους μήνες, όμως, πέραν της συνεισφοράς εθνικών ερευνητικών ιδρυμάτων, σημειώθηκε αύξηση της χρηματοδοτικής συνεισφοράς στο EDCTP από φορείς αναπτυξιακής βοήθειας των κρατών μελών, οι οποίοι φυσικά εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στην ανάληψη δραστηριοτήτων σε αναπτυσσόμενες χώρες (προορισμός του μεγαλύτερου μέρους των χρηματοδοτικών πόρων του EDCTP). Η καινοτόμος αυτή λύση ενισχύει κατά πολύ την ικανότητα των κρατών μελών να συγχρηματοδοτούν έργα του EDCTP.

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΟΥ EDCTP

Η εφαρμογή του EDCTP παρακολουθείται με τη βοήθεια δεικτών επιδόσεων. Το 2007 η Γραμματεία του EDCTP εισήγαγε βασικούς δείκτες επιδόσεων, που αφορούν τις επιχορηγήσεις, τις εταιρικές σχέσεις, τη χρηματοδότηση και τη διακυβέρνηση, με σκοπό την παρακολούθηση των κυριότερων δραστηριοτήτων του προγράμματος. Χάρη στους δείκτες αυτούς, που επικαιροποιούνται σε μηνιαία βάση και δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο του EDCTP (www.edctp.org), είναι μετρήσιμα τα επιτεύγματα στην πορεία υλοποίησης των στόχων του.

Η Γραμματεία, υπεύθυνη για την τρέχουσα διαχείριση του προγράμματος EDCTP, έθεσε σε εφαρμογή νέα μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί επαρκής διοικητική παρακολούθηση των δραστηριοτήτων του EDCTP, ενώ τα συμμετέχοντα κράτη μέλη επιτυγχάνουν πρωτοφανή βαθμό ανάληψης υποχρεώσεων και συντονισμού.

Εκτός από τη συνεχή εσωτερική παρακολούθηση από τη Διοίκηση του EDCTP, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει ετησίως στοιχεία για το EDCTP στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο μαζί με την έκθεσή της σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο. Η Επιτροπή λαμβάνει επίσης πλήρεις ετήσιες εκθέσεις για τις οικονομικές και επιστημονικές δραστηριότητες του EDCTP και διατηρεί το δικαίωμα να διενεργεί ενδιάμεση επανεξέταση του προγράμματος, όπως εκείνη που διεξήχθη από την ομάδα Van Velzen.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα διενεργήσει αξιολόγηση πενταετίας, όπως επιβάλλει το άρθρο 8 της αρχικής απόφασης για το EDCTP. Η έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση αυτή, που θα αρχίσει το 2008, θα διαβιβαστεί στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο και θα δημοσιοποιηθεί. Μετά την αξιολόγηση μπορεί να διενεργηθεί εκτίμηση επιπτώσεων.

Μολονότι δεν πρέπει να υποτιμώνται οι σοβαρές δυσχέρειες της περιόδου 2003-2006, το EDCTP κατόρθωσε σε σχεδόν πέντε έτη λειτουργίας, όπως επισημάνθηκε στη συνάντηση των αφρικανών ερευνητών της σύμπραξης EDCTP για τις κλινικές δοκιμές του Ιουνίου 2008, να διακριθεί με αρκετούς σημαντικούς τρόπους και να αρχίσει να υλοποιεί τους αρχικούς στόχους του:

η κυριότητα του EDCTP επί του ερευνητικού θεματολογίου και η ενεργός συμμετοχή του στον καθορισμό των προτεραιοτήτων και τον εντοπισμό των κενών είναι μοναδικά·

ενισχύθηκε ο συντονισμός των ερευνητικών δραστηριοτήτων και αποδεδειγμένα δημιουργήθηκε δυναμικότητα·

οι αφρικανοί ερευνητές έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους συναδέλφους τους από τον Βορρά να καταρτίζουν προτάσεις και να ορίζονται κύριοι ερευνητές·

η έννοια των δικτύων αριστείας που αναπτύχθηκε από το EDCTP προσελκύει ολοένα περισσότερο το ενδιαφέρον άλλων φορέων χρηματοδότησης·

το EDCTP παρακινεί τις αφρικανικές χώρες να καταρτίζουν εθνικούς προϋπολογισμούς για την έρευνα και να συνεισφέρουν περαιτέρω στη σύσταση Αφρικανικού Ταμείου για την Έρευνα στον τομέα της Υγείας·

η χρηματοδότηση μέσω του EDCTP ενισχύει την κυριότητα των αφρικανών ερευνητών επί του έργου τους και προσφέρει καλύτερα φόρουμ για συζήτηση και ανταλλαγή γνώσεων·

η δυναμικότητα και οι εγκαταστάσεις που δημιουργούνται ανήκουν εξ ολοκλήρου στα ιδρύματα και στις χώρες με αποτέλεσμα να αποτρέπεται ο «επιστημονικός αποικισμός»·

αυξάνονται οι δημοσιεύσεις που προκύπτουν από έργα χρηματοδοτούμενα από το EDCTP·

δικαιούχοι επιχορηγήσεων του EDCTP ανέπτυξαν νέες ερευνητικές εγκαταστάσεις αποκτώντας πρόσβαση σε άλλες πηγές χρηματοδότησης·

η χρηματοδότηση μέσω του EDCTP διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην έγκριση ορισμένων μεγάλων αλλαγών πολιτικής, όπως η ανάπτυξη θεραπευτικής αγωγής κατά του HIV για τα παιδιά.

Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις επιδόσεις του EDCTP παρέχει το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την *έκθεση προόδου του προγράμματος «Σύμπραξη ευρωπαϊκών και αναπτυσσόμενων χωρών για τις κλινικές δοκιμές» (EDCTP)*.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ EDCTP

Η ισχύουσα σύμβαση για το EDCTP θα λήξει το 2010. Το πρόγραμμα EDCTP συστάθηκε ως «μακροπρόθεσμη σύμπραξη μεταξύ της Ευρώπης και των αναπτυσσόμενων χωρών» και είναι εύλογο ότι οι στόχοι του δεν μπορούν να επιτευχθούν σε επτά έτη. Για την ανάπτυξη νέων φαρμάκων και εμβολίων μπορεί κάλλιστα να απαιτηθούν 10 ή και περισσότερα έτη, ενώ η δημιουργία βιώσιμης δυναμικότητας αποτελεί εξ ορισμού μακροπρόθεσμο στόχο, όπως φιλόδοξος, μακροπρόθεσμος στόχος είναι και η ενοποίηση των εθνικών προγραμμάτων των ευρωπαϊκών χωρών, ο απώτερος σκοπός του άρθρου 169. Για να σημειωθεί πρόοδος στην υλοποίηση των ανωτέρω στόχων θα χρειαστεί πρόσθετη χρηματοδότηση ώστε να συνεχιστεί το πρόγραμμα EDCTP και μετά το 2010.

Εφόσον επιτευχθούν οι αρχικοί επιμέρους στόχοι του προγράμματος, εφαρμοστούν οι συστάσεις της έκθεσης Van Velzen και είναι θετικά τα πορίσματα της αξιολόγησης πενταετίας και της εκτίμησης επιπτώσεων, μπορεί να εξεταστεί το ενδεχόμενο παράτασης του EDCTP (για την περίοδο 2010-2015) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μελετήσει δεόντως την υποβολή νέας πρότασης προς τον σκοπό αυτό.

Η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα πρέπει να σκεφθούν προσεκτικά τις νομικές, οικονομικές και επιστημονικές αποφάσεις που συνεπάγεται η ανανέωση του προγράμματος EDCTP. Θα πρέπει, λόγου χάριν, να λάβουν υπόψη τις μεταβολές που επήλθαν στη σύνθεση της ΕΕ το 2004 και το ότι η χρηματοδότηση πρέπει να είναι ανάλογη με τους επιστημονικούς στόχους και την έκταση του μελλοντικού προγράμματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το πρόγραμμα EDCTP δρομολογήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2003 ως η πρώτη περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 169 της συνθήκης ΕΚ. Για πρώτη φορά, 14 ευρωπαϊκά κράτη μέλη συν τη Νορβηγία και την Ελβετία συγκρότησαν μια νέα δομή για να συντονίσουν τις οικείες δραστηριότητες κλινικής έρευνας με αντικείμενο το HIV/AIDS, την ελονοσία και τη φυματίωση στην Υποσαχάρια Αφρική. Η χρηματοδοτούμενη έρευνα θα έχει άμεσο αντίκτυπο, από πλευράς νέων φαρμάκων, εμβολίων και παρεμβάσεων δημόσιας υγείας, στους πληθυσμούς που πλήττονται σκληρότερα.

Εντασσόμενο στην ευρωπαϊκή συμβολή στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών, το EDCTP αποτελεί σημαντικό μέσο για την καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης. Η βελτίωση των εμβολίων και των θεραπευτικών αγωγών θα συντελέσει στη ραγδαία μείωση της συχνότητας των συγκεκριμένων νόσων, η δε έρευνα είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη των μέσων αυτών.

Παρά τις κάποιες σοβαρές δυσχέρειες που αντιμετωπίστηκαν στην αρχή, οι επιδόσεις του προγράμματος EDCTP βελτιώθηκαν την τελευταία διετία με συγκεκριμένα επιτεύγματα που συνάδουν με τους αρχικούς στόχους του προγράμματος και με τις συστάσεις της έκθεσης Van Velzen. Τα υπόλοιπα δύο έτη ισχύος της σύμβασης για το EDCTP, μέχρι το 2010, θα είναι κρίσιμα προκειμένου να εξακριβωθούν ο βαθμός οικονομικής και πολιτικής δέσμευσης των κρατών μελών και η ικανότητα της Γραμματείας να διαπραγματεύεται και να παρακολουθεί τις συμβάσεις έρευνας.

Ο ειδικός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων του EDCTP – χρηματοδότηση της δημιουργίας δυναμικότητας και ερευνητικών δραστηριοτήτων σε αναπτυσσόμενες χώρες – απαιτεί τη συνεργασία των φορέων αναπτυξιακής βοήθειας και των ερευνητικών ιδρυμάτων. Ο καλύτερος συντονισμός αυτών των πηγών χρηματοδότησης θα συμβάλει στη βελτίωση των επιδόσεων και των δύο κατηγοριών χρηματοδοτικών οργανισμών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Το άρθρο 169 αποτελεί ισχυρό και φιλόδοξο εργαλείο για τον συντονισμό των εθνικών προγραμμάτων και τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Οι δραστηριότητες που αναλαμβάνονται βάσει του άρθρου αυτού απαιτούν περισσότερο χρόνο από τον μέσο όρο για να υλοποιηθούν, αλλά παρέχουν μεγαλύτερες δυνατότητες και είναι ικανές να αποδώσουν αποτελέσματα τα οποία δεν είναι εφικτά με άλλα μέσα. Λόγω αυτών των χαρακτηριστικών τους, θα πρέπει να θεωρούνται μακροπρόθεσμες δραστηριότητες.

Από το EDCTP αντλήθηκε το δίδαγμα ότι δύο από τις βασικές προϋποθέσεις για νέες πρωτοβουλίες βάσει του άρθρου 169 είναι να προϋπάρχουν εθνικά ερευνητικά προγράμματα και να δεσμεύονται πλήρως και εκ των προτέρων τα κράτη μέλη ως προς τη χρηματοδότηση.

Ευθύς εξαρχής, το πρόγραμμα EDCTP συνεστήθη ως μακροχρόνια πρωτοβουλία, της οποίας οι στόχοι – δημιουργία ερευνητικής δυναμικότητας στην Αφρική, ανάσχεση της εξέλιξης των νόσων και ενοποίηση της ευρωπαϊκής έρευνας – μόνο μακροπρόθεσμα μπορούν να επιτευχθούν. Παρόλα αυτά, θα πρέπει να επιτυγχάνεται μεσοπρόθεσμα αντικειμενική και μετρήσιμη πρόοδος.

Όπως ζητούν το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο στην απόφαση του 2003 για το EDCTP, μετά τη δημοσίευση της παρούσας έκθεσης προόδου η Επιτροπή θα ξεκινήσει αξιολόγηση

πενταετίας του προγράμματος. Τα αποτελέσματα της τελευταίας θα ληφθούν υπόψη όταν εξεταστεί το ενδεχόμενο έκδοσης απόφασης σχετικά με την ανανέωση του προγράμματος EDCTP για την περίοδο 2010-2015.